NAUDVARIO KAPINYNAS

Linas TAMULYNAS

Naudvario kapinynas yra Kazikėnų miške (Jurbarko r.), apie 0,8 km į Š nuo Nemuno dešiniojo kranto, ant apie 4 m aukščio smėlio kopos.

2000 m. suarus minėto miško 7 kvartalo PR dalį ir paruošus plotą naujo miško sodinimui, Smalininkuose gyvenantis miško eigulys Arvydas Eidukaitis atkreipė dėmesį, jog šioje vietoje esančios smėlingos kalvos paviršiuje arimo metu buvo išversta daug akmenų, kai kur atsidengė akmenų grindinių fragmentai. Arimo paviršiuje mėtėsi deginti kaulai ir šukės. Vieno akmenų grindinio vietą miškininkas pakasinėjo, tikėdamasis rasti po juo paslėptą lobį, tačiau aptiko tik molinę „puodynę", prigrūstą sudegintų kaulų ir pelenų. Urną jis vėl užkasė, tačiau ant kalvos besimėtančias šukes ir kaulų fragmentus surinko.

2001 m. liepos mėn. 27 d. apie radinius Kazikėnų miške sužinojo Viešvilėje gyvenantis Vilniaus universiteto archeologijos specialybės studentas Rytis Šiaulinskas. Apžiūrėjęs kalvą natūroje, jis surado nemažai lipdytos keramikos šukių bei kremuotų kaulų fragmentų. Apie radimvietę informavo KVAD Mokslinę archeologijos komisiją, KPC ir LNM.

2001 m. spalio mėnesį spėjamoje kapinyno teritorijoje atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai. Jų metu ištirtas 19,5 m^2 plotas (2 iškasos), rasti 3 kapai urnose.

Kape 1 mirusysis palaidotas sudegintas. Kremuoti palaikai supilti į keramikinę urną ir užkasti apversto kūgio formos, 0,5 m skersmens viršuje ir 0,5 m gylio duobėje, užpildytoje degėsingu gruntu. Urna lipdyta, silpnai grublėtu paviršiumi. Molio masė liesinta grūsto granito priemaišomis. Sienelė su dugnu sudaro apie 135° kampą, urna turi aiškiai išreikštus petelius ir beveik vertikalų, kiek į išorę atlenktą kaklelį.

Urnos aukštis – 14,5 cm, dugno skersmuo – 9,5 cm, skersmuo ties peteliais (11,5 cm nuo apačios) – 24 cm, kaklelio aukštis – 1,5 cm, angos išorinis skersmuo – 22 cm, sienelių storis – 0,65 cm.

Kape 2 kremuoti mirusiojo palaikai supilti į keramikinę urną nežymiai grublėtu paviršiumi ir užkasti apversto nupjauto kūgio formos, 0,4 m skersmens viršuje ir apie 0,3 m gylio duobėje. Urna lipdyta, grublėtu paviršiumi. Molio masė liesinta grūsto granito priemaišomis. Sienelė su dugnu sudaro apie 120° kampą, urna turi aiškiai išreikštus petelius ir beveik vertikalų, kiek į išorę atlenktą kaklelį. Urnos aukštis – 17,5 cm, dugno skersmuo – 15 cm, skersmuo ties peteliais (14,5 cm nuo apačios) – 21 cm, kaklelio aukštis – 0,5 cm, angos išorinis skersmuo – 17 cm, sienelių storis – 0,5 cm.

Šalia kapo aptiktas netaisyklingos formos, primenančios ovalą, grindinio, orientuoto ŠŠV–PPR kryptimi, fragmentas. Jo ilgis – 1,2 m, plotis – apie 0,6 m. Grindinio ryšys su kapu nenustatytas.

Kape 3 kremuoti mirusiojo palaikai supilti į keramikinę urną lygiu paviršiumi. Kapo duobės įrengimo konstrukcija neaiški, nes urna rasta išjudinta iš pradi-

nės palaidojimo vietos, greičiausiai įrengiant vėlesnį kapą. Urnos molio masė liesinta grūsto granito priemaišomis. Sienelė su dugnu sudaro apie 135° kampą, urna turi aiškiai išreikštus petelius ir beveik vertikalų, kiek į vidų įlenktą kaklelį. Urnos kaklelio pakraštys pagal angos perimetrą puoštas 2 mm skersmens duobutėmis. Tokiomis pačiomis duobutėmis puošta ir petelių viršutinė dalis. Atstumas tarp šių duobučių eilių – 2,2 cm. Tarpas tarp jų puoštas įstrižomis duobučių juostomis. Vieną tokią juostą sudaro 3 įstrižai einančios duobučių eilės. Juostų kryptys keičiasi sudarydamos /\/\/ formos ornamentą. Petelių apačia puošta dviem horizontaliomis eilėmis vertikalių, 0,8 cm aukščio įkartų.

Urnos aukštis – 17,5 cm, dugno skersmuo – 9,5 cm, skersmuo ties peteliais (13,5 cm nuo apačios) – 27 cm, kaklelio aukštis – 1,5 cm, išorinis angos skersmuo – 22,2 cm, sienelių storis – 0,5 cm.

Visi kapai pagal laidojimo būdą datuotini I tūkst. pr. Kr., radiniai perduoti į LNM.

Naudvario kapinyno suradimas leidžia spėti, kad I tūkst pr. Kr. Nemuno žemupyje buvusi grupė gyvenviečių, kurių gyventojai, sprendžiant pagal laidojimo papročius (urnose, plokštiniuose kapinynuose) ir keramiką (urnos lygiu ir truputį grublėtu paviršiumi), kultūriškai nebuvo glaudžiai susiję nei su Vakarų baltų pilkapių, nei su Brūkšniuotosios keramikos kultūros sritimis. Pagal šiandieninius duomenis, minėtai kultūrinei grupei skirtini Lumpėnų, Mažrimaičių, Naudvario, Neu-Lubönen, Strazdų, Trakininkų kapinynai, tačiau kol kas jos susidarymas, ryšiai su aplinkinėmis kultūromis ir raida nenustatyti.

NAUDVARIS CEMETERY

The Naudvaris cemetery is situated in the Kazikėnai forest (Jurbarkas district) in the SE part of quarter 7, about 0.8 km northwards from the Nemunas river, on a sand dune 4 m high. In the cemetery 3 cremations in urns were investigated. The urns were dug in pits of 0.4–0.5 m in diameter and 0.3–0.5 m deep. Their surface was rusticated or smooth, clay mass was tempered by ground granite. The urns had well expressed shoulders and a reclined neck. One urn was ornamented with V – shaped hacks. The cemetery is dated to the 1st millennium B.C.